

บทที่ 6

สรุป และข้อเสนอแนะ

เครื่องนุ่งห่มคือ หนึ่งในปัจจัยพื้นฐานสี่ประการที่เชื่อกันว่า มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต แต่นักมานุษยวิทยาถือว่า "การแต่งกาย" เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเสริมวัฒนธรรมของเครื่องนุ่งห่ม การแต่งกายเป็นส่วนหนึ่งของระบบสัญลักษณ์ (symbolic system) ที่สามารถเป็นได้ทั้งเครื่องหมายและสามารถสื่อความหมายต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมได้กำหนดและตกลงใช้ร่วมกัน (notional coordinates) เพื่อแสดงถึงบริบททางวัฒนธรรม (cultural context) อันได้แก่ บทบาท สถานภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ บุคลิกภาพ เชื้อชาติ กิจกรรมเพศ วัย ของผู้สวมใส่

ในบรรดาเครื่องแต่งกายของมนุษย์นั้น เครื่องแต่งกายที่ผลิตขึ้นจาก "แพรรรณ" (fabrics) จะมีความสัมพันธ์กับมนุษย์มากที่สุด เพราะมีพื้นฐานมาจากเครื่องนุ่งห่ม และด้วยคุณสมบัติที่สามารถผลิตได้ง่าย ดัดแปลงได้สะดวก มีขนาดที่แสดงรูปทรง สัดส่วน สีสัน ตำแหน่งในการสวมใส่ได้ชัดเจน

การศึกษาถึงเรื่องราวของการแต่งกายนั้น เราไม่สามารถที่จะกระทำได้โดยปราศจากการศึกษาสิ่งที่อยู่รอบๆ เครื่องแต่งกายของผู้สวมใส่เสียก่อน ไม่ว่าจะเป็น ประวัติศาสตร์ความเป็นมา สถานที่ตั้ง สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ โครงสร้างทางอาชีพ การติดต่อสื่อสารคมนาคม การศึกษา การดำเนินชีวิตประจำวัน ค่านิยม ศาสนา ความเชื่อ ประเพณี และงานศิลปะหัตถกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้เข้าใจถึงปัจจัยของความหลากหลายของโอกาสในการเลือกสวมใส่เครื่องแต่งกายลักษณะต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตทางสังคม ดังเช่นการศึกษา "การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชนเผ่าเย้า" ครั้งนี้

การศึกษาข้อมูลเริ่มจากสภาพสังคมที่เห็นทางกายภาพ ซึ่งต่อมาก็ได้พบว่า มีความสัมพันธ์กับการแต่งกายที่พบเห็นได้โดยทั่วไป (บทที่ 2) ในการนำเสนอบทสรุปนี้จะแบ่งการ

พิจารณาออกเป็น ความเชื่อที่มีผลต่อการแต่งกายของชาวเข่า (บทที่ 3) ความสำคัญของเครื่องแต่งกายในลักษณะต่างๆ ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (บทที่ 4) และการนำเครื่องแต่งกายรูปแบบต่างกันมาสวมใส่ประกอบเป็นชุดเพื่อแสดงความเป็นเข่าในโอกาสต่างๆ ของการดำเนินชีวิตทางสังคมของชาวเข่า (บทที่ 5)

ความเชื่อที่มีผลต่อการแต่งกายของชาวเข่า

จากการศึกษาความเชื่อในการแต่งกายของชาวเข่าพบว่า ความเชื่อของชาวเข่าส่วนใหญ่เป็นความเชื่อที่สืบเนื่องมาจากการความเชื่อในศาสนา พิธีกรรม และประเพณีของชนเผ่าชาวเข่าส่วนใหญ่โดยเฉพาะผู้ที่เป็นคนรุ่นเก่าของสังคม โดยเฉพาะผู้ที่อพยพลงมาจากบนดอยยังมีความเชื่อในสิ่งเหล่านี้อยู่ จึงทำให้ในการเข้าร่วมเพื่อประกอบพิธีกรรม และประเพณีที่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อดั้งเดิมเหล่านี้พวกเขาจึงยังคงแต่งกายด้วยชุดที่แสดงความเป็นเข่า เพราะพวกเขาเชื่อว่า การกระทำเช่นนั้นจะนำมาซึ่งความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและผู้ที่อยู่รอบ เป็นการให้เกียรติแก่ผีโดยเฉพาะผีบรรพบุรุษจะ ได้ช่วยคุ้มครองชีวิตให้มีแต่ความร่มเย็นเป็นสุข

นอกจากความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม และประเพณี ชาวเข่ายังมีความเชื่อในการแต่งกายที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ และบริบททางวัฒนธรรมในเรื่องของการแสดงออกถึงสถานภาพ บุคลิกภาพ และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สวมใส่อีกด้วย

ความเชื่อในการแต่งกายนี้ ชาวเข่ามีความคิด ความรู้สึก และทัศนคติว่าเมื่อได้กระทำตามความเชื่อนั้นแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตน

ความสำคัญของเครื่องแต่งกายในลักษณะต่างๆ

การศึกษาลักษณะและความสำคัญของเครื่องแต่งกายที่ชาวเข่าออกแบบ ประดิษฐ์ และตัดเย็บขึ้นใช้เป็นชุดสวมใส่เพื่อแสดงความเป็นเข่าทำให้ทราบว่า ลักษณะของเครื่องแต่งกายนั้นมีใช้ถูกออกแบบ ประดิษฐ์ และตัดเย็บขึ้นมาโดยปราศจากความสำคัญในการนำมาสวมใส่ หากแต่เครื่องแต่งกายเหล่านั้นทุกชิ้นต่างมีความสำคัญในตัวของมันเอง ไม่ว่าจะในทางธรรมชาติที่เพื่อห่อ

หุ้มร่างกาย หรือเพื่อแสดงบริบททางวัฒนธรรมของผู้สวมใส่ไม่ว่าจะเป็น การแสดงเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์, แสดงสถานภาพ บทบาท หน้าที่, แสดงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สวมใส่

โอกาสในการแต่งกายของชาวเข่า

การศึกษา "โอกาสในการแต่งกายของชาวเข่า" ทำให้ทราบว่า การแต่งกายด้วยชุดที่แสดงความเป็นเข่านั้นแบ่งออกได้เป็น 4 โอกาสคือ ในพิธีกรรม ประเพณีตามความเชื่อของชนเผ่า, ในพิธีแต่งงาน, ในพิธีบวช และเมื่ออยู่ในหมู่บ้าน และในโอกาสทั้ง 4 นี้ ความแตกต่างของบริบททางวัฒนธรรมในเรื่อง เพศ บทบาท-หน้าที่ สถานภาพทำให้สามารถจำแนกการแต่งกายด้วยชุดที่แสดงความเป็นเข่าออกได้เป็น 7 ชุด ดังนี้

- ชุดของผู้หญิงที่เข้าร่วมในพิธีกรรมและประเพณีในฐานะผู้ร่วมงาน
- ชุดของผู้ชายที่เข้าร่วมในพิธีกรรมและประเพณีในฐานะผู้ร่วมงาน
- ชุดของหมอผีผู้ทำหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรม
- ชุดของเจ้าบ่าวในพิธีแต่งงาน
- ชุดของเจ้าสาวในพิธีแต่งงาน
- ชุดของผู้ที่เข้าพิธีบวช
- ชุดที่ใส่อยู่ในหมู่บ้าน

ซึ่งการคงอยู่ของการแต่งกายเพื่อแสดงความเป็นเข่านี้เนื่องมาจากความเชื่อที่ชาวเข่ามีต่อศาสนาของตน, ความภูมิใจในเผ่าพันธุ์, ความเคยชินต่อการสวมใส่ และความจำเป็นที่เกี่ยวกับอาชีพ

ส่วนอุปสรรค ที่ทำให้ชาวเข่าไม่แต่งกายด้วยชุดที่แสดงความเป็นเข่าในบางโอกาสนั้น เพราะการโยกย้ายที่ตั้งของชุมชน สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และภูมิอากาศ การติดต่อสื่อสาร การคมนาคม การศึกษา การประกอบอาชีพ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตชุดที่แสดงความเป็นเข่า ความ

สะดวกสบาย และความนิยมของตลอดต่อการศิลปหัตถกรรมของชนเผ่า

และจากการศึกษา การแต่งกายด้วยชุดที่แสดงความเป็นเข้าในโอกาสของการประกอบกิจกรรมต่างๆ และจากอุปสรรคปัจจัยที่ทำให้ชาวเข้าไม่แต่งกายด้วยชุดที่แสดงความเป็นเข้านี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแผนภาพ เพื่อแสดงถึงโอกาสในการแต่งกายของชาวเข้าในบริบททางวัฒนธรรมต่าง ได้ดังนี้ (หน้าที่ 85)

การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 : ระบบความเชื่อของชนเผ่าที่ยังคงยึดถือปฏิบัติ โดยแสดงออกในพิธีกรรมต่างๆ เป็นตัวกำหนดความคงอยู่ของเครื่องแต่งกาย

เข้าเป็นชนเผ่าที่มีความเชื่อในเรื่องผีและสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ชาวเข้าเชื่อว่าโดยปกติอำนาจของสิ่งเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์อันดีกับมนุษย์ แต่หากทำให้ผีโกรธ ผีจะทำให้เกิดความทุกข์ทรมานและความเสียหายให้แก่ตนเองและทรัพย์สินได้ ดังนั้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างมนุษย์กับอำนาจเหล่านี้ ชาวเข้าเชื่อว่าจะต้องปฏิบัติตนอย่างถูกต้องภายใต้ระบบความเชื่อต่างๆ ของชนเผ่า โดยเฉพาะในการประกอบพิธีกรรม พิธีกรรมของชาวเข้านั้นจะเป็นการติดต่อระหว่างมนุษย์กับอำนาจต่างๆ ที่ชาวเข้าเชื่อว่าเป็นผู้บันดาลความเป็นไปของชีวิตคนและชุมชนที่อยู่อาศัย ดังนั้นการทำให้อำนาจเหล่านั้นพอใจ ชาวเข้าจึงต้องจัดเตรียมเครื่องใช้-อุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับพิธีอย่างครบถ้วน นอกจากนั้น "การแต่งกาย" ด้วยชุดที่แสดงความเป็นเข้าเพื่อเข้าร่วมในการประกอบพิธีกรรมยังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการแต่งกายชาวเข้าเชื่อว่าจะช่วยความให้ผีได้รับรู้ว่าเป็นลูกหลานเข้า เพื่อจะได้ให้ความคุ้มครอง

ความเชื่อที่ชาวเข้ามีต่อการแต่งกายด้วยชุดที่แสดงเอกลักษณ์ความเป็นเข้านี้จะพบได้ในพิธีกรรมและประเพณีของชนเผ่า เช่น ในพิธีแต่งงาน ในพิธีบวช เป็นต้น และนอกจากนั้น การแต่งกายของหมอผีผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ จะต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามแบบฉบับของ

ชนเผ่าที่ว่าด้วยการแต่งกายของหมอผี

ซึ่งผลการการวิจัยสามารถกล่าวได้ว่า การคงอยู่ของเอกลักษณ์ของชาวเขาที่สังเกตได้จากเครื่องแต่งกายนั้นเนื่องมาจากความเชื่อที่ชาวเขายังคงมีระบบความเชื่อเกี่ยวกับผีและสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาตินั่นเอง

สมมติฐานที่ 2 : สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เปลี่ยนไปอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงถิ่นที่อยู่ของชาวเขามีผลให้ความจำเป็นในการสวมใส่ชุดที่แสดงความเป็นเขามีน้อยลง

แต่เดิมชาวเขาเคยอาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ซึ่งมีสภาพทางภูมิอากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี การแต่งกายด้วยชุดที่แสดงความเป็นเขามีความเหมาะสมหลายประการต่อการแต่งกาย กล่าวคือ ชุดที่แสดงความเป็นเขานั้นจะตัดเย็บด้วยผ้าที่มีเนื้อหนา และมีสีดำ ซึ่งมีคุณสมบัติที่ดีในการเก็บรักษาความร้อนจากแสงแดดในเวลากลางวันเพื่อสร้างความอบอุ่นให้ผู้สวมใส่ในเวลากลางคืน ตัวเสื้อที่ยาวของผู้หญิงที่ดูจะรุ่มร่ามนั้นสามารถใช้แทนเสื้อกันหนาวได้เป็นอย่างดี พวงพู่ที่ประดับรอบคอจะทำหน้าที่เหมือนผ้าพันคอป้องกันความหนาวเย็นที่จะมากระทบบริเวณคอและหน้าอก การโพกศีรษะเพื่อเก็บผมให้เรียบร้อยและไม่ให้สกปรกง่าย เพราะผู้หญิงชาวเขานิยมไว้ผมยาวเพื่อใช้ปิดศีรษะให้อบอุ่นโดยการม้วนผมอย่างแน่นหนาแล้วทาคด้วยขี้ผึ้งให้ทั่วศีรษะ เพื่อเก็บเส้นผมไม่ให้ไหลออกมาเมื่อโพกด้วยผ้าแล้ว นอกจากนั้นผ้าโพกศีรษะยังทำหน้าที่ปกป้องเส้นผมจากฝุ่นละอองในอากาศ ซึ่งการแต่งกายเพื่อแสดงความเป็นเขาดังที่ได้ยกตัวอย่างของผู้หญิงมานี้จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์และภูมิอากาศของที่ตั้งชุมชนในอดีต แต่เนื่องจากความจำเป็นทางด้านการเมือง ที่ทางรัฐบาลไม่ต้องการให้ชาวเขาอยู่บนที่สูงเพราะยากแก่การปกครองดูแล ดังนั้นจึงได้มีนโยบายให้ชาวเขาย้ายลงมาอยู่ยังพื้นที่ราบ นอกจากนั้นการขาดแคลนของที่ทำกิน ก็เป็นอีกเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้ชาวเขาย้ายลงมาตั้งหมู่บ้านใหม่ จากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพทางภูมิศาสตร์ ที่ส่งผลต่อสภาพทางภูมิอากาศของที่ตั้งชุมชนใหม่นี้ให้มีความแตกต่างกันจากถิ่นที่เคยมอยู่เดิมซึ่งมีอากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี แต่สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของที่ตั้ง

ชุมชนใหม่อากาศจะร้อน ดังนั้นชุดที่แสดงความเป็นเข้าที่เคยเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศหนาวเป็น จึงเป็นอุปสรรคในการสวมใส่

ดังนั้นการอพยพย้ายถิ่นของชาวเข้า จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างหนึ่งไปสู่อีก อย่างหนึ่งที่มีความแตกต่างกันจึงทำให้ความจำเป็นในการสวมใส่ชุดที่แสดงความเป็นเข้ามีน้อยลง

สมมติฐานที่ 3 : การเปิดตัวของชาวเข้าต่อความทันสมัย ทำให้ลดความนิยมในการ สวมใส่ชุดที่แสดงความเป็นเข้ามีน้อยลง

ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสารคมนาคม ไม่ว่าจะเป็นในรูปของสื่อมวลชน หรือการคมนาคม ได้ทำให้ชาวเข้ามีการรับรู้ข่าวสารและความเป็นไปของโลกภายนอกได้มากขึ้น สื่อต่างๆ เหล่านี้ ได้ค้นคว้าวัฒนธรรมแบบชาวเมืองหลายประการเข้าสู่ชุมชนชาวเข้า วัฒนธรรมทางการแต่งกายก็เป็น สิ่งหนึ่งที่สื่อต่างๆ เหล่านี้ได้เป็นสาเหตุการแพร่เข้ามาของการแต่งกายแบบชาวเมือง ชาวเข้า เมื่อได้เห็นติดต่อกันเป็นระยะเวลาพอควร แล้วเห็นว่ามีเหมาะสมในการสวมใส่ในชีวิต ประจำวัน เด็กรุ่นใหม่ของชนเผ่าจะเป็นกลุ่มที่รับวัฒนธรรมทางการแต่งกายแบบชาวเมืองเข้ามา มากกว่าคนรุ่นเก่าของสังคม เด็กเหล่านี้ต้องการเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปว่าตนนั้นเป็นคนทันสมัย ความทันสมัยในที่นี้ก็หมายถึง การแต่งกายแบบชาวเมือง นั้นเอง เด็กรุ่นใหม่ของชนเผ่ามีความ นิยมเครื่องแต่งกายแบบชาวเมืองมาก เด็กสาวชาวเข้ากล่าวว่า ถ้ามีญาติพี่น้องที่เดินทางไปไกลๆ แล้วกลับมาเยี่ยมบ้าน ของฝากที่อยากได้จะเป็นเสื้อผ้าแบบคนพื้นราบมากกว่าขนมหรือสิ่งของอื่น เพราะขนมกินแล้วก็หมดไม่สามารถเก็บไว้ได้นานเหมือนเครื่องแต่งกาย นอกจากนั้นเครื่อง แต่งกายเมื่อแต่งแล้วจะทำให้ตัวเองมีความมั่นใจมากขึ้นโดยเฉพาะเมื่อได้เข้าไปในเมือง เด็กรุ่น ใหม่นี้ไม่ต้องการเป็นจุดสนใจของคนทั่วไป เพราะถ้าแต่งชุดที่แสดงความเป็นเข้าก็จะเป็นที่สะดุดตา เพราะในเมืองไม่มีใครแต่งกายเช่นนั้น ส่วนชาวเข้ารุ่นเก่าแม้ยังคงการแต่งกายด้วยชุดที่แสดง ความเป็นเข้าในบางโอกาสไว้อยู่ แต่โดยปกติในการดำเนินชีวิตประจำวัน พวกเขาจะนิยม แต่งกายแบบคนพื้นราบมากกว่า เพราะเอื้อประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมมากกว่าชุดที่แสดง

ความเป็นเข้า

ซึ่งการเปิดตัวได้ให้รับรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวโดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่เพื่อความทันสมัย
เอง ทำให้ความนิยมในการแต่งกายชุดเอกลักษณ์เพื่อแสดงความเป็นเข้ามีน้อยลงในปัจจุบัน

สมมติฐานที่ 4 : การท่องเที่ยวที่มีความต้องการสินค้าที่ลดทอนจากเข้าทำให้การผลิต
เครื่องแต่งกายที่ต้องการความประณีตมีข้อจำกัด

เข้าเป็นชนเผ่าที่มีความสามารถในการผลิตงานหัตถกรรมหลายอย่างเช่น เครื่องเงิน
ผ้าปัก ฯลฯ โดยเฉพาะผ้าปัก ชาวเข้าได้ชื่อว่าเป็นชนเผ่าที่มีความสามารถในการประดิษฐ์เครื่อง
แต่งกายด้วยวิธีการปักมากกว่าชนเผ่าอื่นๆ ในอดีตเมื่อว่างเว้นจากการประกอบภารกิจประจำวัน
แล้ว หญิงชาวเข้าผู้ทำหน้าที่ในการประดิษฐ์เครื่องแต่งกายเพื่อใช้ในการสวมใส่ทั้งของตนเองและ
ครอบครัวนั้น จะหมกไปกับการปักผ้าและตัดเย็บเครื่องแต่งกาย ซึ่งชุดหนึ่งโดยเฉพาะของผู้หญิงจะ
ใช้เวลากว่า 1 ปีจึงจะแล้วเสร็จ แต่ในปัจจุบันเมื่องานหัตถกรรมผ้าปักของชาวเข้าเป็นที่นิยมแก่
คนทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ชาวเข้ากล่าวว่า พวกเขาไม่เคยคิดที่จะค้าขายเช่นนี้
เลยแต่จากความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจและการแพร่เข้ามาของการท่องเที่ยวในหมู่บ้านมีมากขึ้น
นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนส่วนใหญ่เมื่อเห็นเครื่องแต่งกายที่แสดงความเป็นเข้าก็เกิดความชื่นชม บาง
คนก็ขอซื้อไปเป็นที่ระลึก บางคนได้ซื้อไปเพื่อตัดแปลงให้เหมาะสมกับประโยชน์การใช้สอย เช่น
ทำเป็นซองใส่แว่นตา ซองใส่ดินสอ ฯลฯ ซึ่งเมื่อชาวเข้าได้เห็นตัวอย่างของการดัดแปลงงาน
หัตถกรรมของตนและเห็นว่าสามารถจำหน่ายเป็นสินค้าได้ ด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันเวลาว่างของชาว
เข้าจะนิยมที่จะประดิษฐ์สินค้าเพื่อไว้ขายมากกว่าที่จะประดิษฐ์เครื่องแต่งกายที่แสดงความเป็นเข้า
ไว้ใช้สวมใส่ดังเช่นในอดีต

จึงทำให้พบว่า อิทธิพลของการท่องเที่ยวและความนิยมในงานหัตถกรรมของชาวเข้า
จากคนทั่วไปทำให้เวลาที่ชาวเข้าจะนำมาประดิษฐ์เครื่องแต่งกายมีน้อยลง ซึ่งส่งผลให้ชาวเข้ามี
เครื่องแต่งกายที่แสดงความเป็นเข้าไว้สวมใส่ในการดำเนินชีวิตประจำวันมีน้อยชุด ดังนั้นชุดที่มี

อยู่ดังกล่าวจึงถูกเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีเพื่อนำมาใช้ในโอกาสที่สำคัญในพิธีกรรมและประเพณีของ

สมมติฐานที่ 5 : เครื่องแต่งกายในโอกาสที่มีพิธีกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง จะมีการแสดงชุดที่เป็นทางการมากกว่าโอกาสอื่นๆ

จากการศึกษาโอกาสในการแต่งกายของชาวเข่า ทำให้พบว่า ชาวเข่าจะให้ความสำคัญต่อการแต่งกายในแบบที่เป็นทางการ (ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับพิธีกรรมและประเพณี) มากกว่าแบบที่ไม่เป็นทางการ (เมื่ออยู่กับบ้าน) ซึ่งจะสังเกตเห็นได้จากการแต่งกายของผู้หญิงด้วยชุดที่แสดงความเป็นเข่าเพื่อเข้าร่วมพิธีกรรมนั้น จะมีเครื่องแต่งกายที่แสดงความเป็นเข่ามากกว่าการแต่งกายเมื่ออยู่กับบ้าน เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะปัจจัยทางด้านบริบททางวัฒนธรรมของกิจกรรม ได้เข้ามามีส่วนกำหนดความแตกต่างของโอกาสทางการแต่งกายด้วยชุดที่แสดงความเป็นเข่า ในพิธีกรรมจะมีความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้องจึงทำให้ต้องแต่งกายเป็นทางการกว่า และในพิธีกรรมนั้นโดยมากแล้วจะมีแขกรับเชิญทั้งจากในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านมาร่วม ชาวเข่าจึงถือเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้แต่งกายด้วยชุดที่ตนตัดเย็บขึ้นเองให้แก่ผู้อื่นเห็น แต่เมื่ออยู่กับบ้านไม่มีพิธีกรรมใดๆ ความจำเป็นที่ต้องการแสดงออกทางการแต่งกายจึงไม่มี ดังนั้นการแต่งกายจึงเป็นแบบสบายๆ มากกว่า

ซึ่งจากการศึกษาได้ปรากฏให้เห็นว่า ชาวเข่าได้ให้ความสำคัญต่อการแต่งกายในชุดที่เป็นทางการมากกว่าชุดที่ไม่เป็นทางการ

และจากผลการศึกษา พร้อมทั้งการพิสูจน์ข้อสมมติฐาน ผู้วิจัยจึงสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความเชื่อในศาสนาทำให้การแต่งกายด้วยชุดเพื่อแสดงความเป็นเข่ายังคงอยู่ในการประกอบพิธีกรรมและประเพณีของชนเผ่า
2. การเปลี่ยนแปลงของสภาพทางภูมิศาสตร์ อันเนื่องมาจากการอพยพของชาวเข่าจากพื้นที่สูง ทำให้โอกาสในการแต่งกายด้วยชุดที่แสดงความเป็นเข่ามีน้อยลง

3. สื่อต่างๆ มีอิทธิพลให้ชาวเขามีแนวโน้มที่จะเลียนแบบ และทำให้โอกาสในการแต่งกายด้วยชุดที่แสดงความเป็นเขามีน้อยลง
4. ความนิยมในการแต่งกายชุดที่แสดงเอกลักษณ์ของเขามีข้อจำกัดจากเวลาที่นำไปผลิตหัตถกรรมเพื่อการค้ามากขึ้น
5. การแต่งกายของชาวเขาเมื่อเข้าร่วมพิธีกรรมประเพณีจะมีความพร้อมของเครื่องแต่งกายที่แสดงความเป็นเขามากกว่าการแต่งกายในโอกาสอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรได้มีการศึกษาเอกลักษณ์ (identity) ของชาวเขาทั้งที่อยู่บนคอกและอพยพลงมาข้างล่าง เพื่อวางแนวทางในการดำรงรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น และรวมทั้งแนวทางที่จะให้เกิดการปรับตัวกับคนพื้นราบซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ในอนาคต
2. วัฒนธรรมทางวัตถุที่แสดงเอกลักษณ์เช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ รวมทั้งที่ใช้ในการดำรงชีวิตเช่น เครื่องมือในการเพาะปลูก และอื่นๆ ควรได้นำมารวบรวมเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป
3. ควรได้มีการวางนโยบายการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดทิศทางที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาในประเทศไทย โดยคำนึงถึงการดำรงเอกลักษณ์ของเขาและประโยชน์ของชาติ